

***NÁVRATNÉ FINANČNÍ NÁSTROJE A JEJICH ROLE
V RÁMCI
KOHEZNÍ POLITIKY EU***

*Petr Zahradník,
EU Office České spořitelny*

9.5. 2012

STRUKTURA

- **Definice a deskripce návratných nástrojů**
- **Popis trhu návratných nástrojů a jeho potenciálu**
- **Přínosy návratných nástrojů oproti nenávratným grantům**
- **Implementační záležitosti a vazby**

DEFINICE A DESKRIPTCE NÁVRATNÝCH NÁSTROJŮ

- Návrtné finanční nástroje představují nový způsob účinnějšího využívání omezených prostředků Kohezní politiky EU **efektivnějším, prospěšnějším (účelnějším) a udržitelnějším** způsobem na principu návratnosti.
  - Projev posunu kohezní politiky směrem k zajištění **socio-ekonomické** a v některých případech i **přímé finanční návratnosti** (garantované finančními nástroji).
  - Zaměřeny na **ekonomicky zdůvodnitelné projekty**, s reálnou schopností dosáhnout požadované návratnosti.
- Konkrétně nabývají typu **půjčky, záruky, přímého kapitálového vstupu (private equity)** či **projektového dluhopisu**
- Komplementarita s dotačními nástroji v rámci kohezní politiky či návratnými nástroji mimo kohezní politiku

DEFINICE A DESKRIPTCE NÁVRATNÝCH NÁSTROJŮ

Efektivnost: dána výkonem funkce manažera správy těchto prostředků, které naplňují veřejný zájem kvalitativně zcela odlišným způsobem v porovnání s dotacemi

Účelnost (prospěšnost): dána oprávněností existence každého Operačního programu, resp. té jeho části, jež je pro účely návratných nástrojů předurčena či vyčleněna

Udržitelnost: založena a opírá se o definiční princip návratnosti revolvingových nástrojů

DEFINICE A DESKRIPTCE NÁVRATNÝCH NÁSTROJŮ

- Ve skutečnosti nejsou nástrojem úplně zcela novým, ale velmi málo využívaným; poprvé umožněny již v období 1994 – 1999; reálné naplňování této možnosti je však zanedbatelně nízké, přestože v souvislosti se stávajícím obdobím a rozšířením EU byly spuštěny nové iniciativy (JESSICA, JEREMIE, JASPERS, JASMINE)
- Jejich samotný potenciál je však velmi nízký vzhledem k alokaci (necelá 3% objemu prostředků kohezní politiky, resp. asi 5% zdrojů ERDF; skutečné využívání se pohybuje mezi 1% - 1,2% celkové alokace kohezní politiky)

DEFINICE A DESKRIPCE NÁVRATNÝCH NÁSTROJŮ

- **Stávající obsah diskuse** (i pod vlivem aktuální ekonomické situace a provádění stabilizačních až restriktivních opatření v oblasti fiskální politiky a nakládání s veřejnými zdroji) **předpokládá pro programovací období 2014 – 2020 posílení role návratných nástrojů na přibližně 10% objemu alokace** (v EU se jedná až o trojnásobné navýšení prostoru a přibližně desetinásobné skutečné využívání; v České republice je prostor tohoto navýšení ještě významnější – nyní se u nás reálně využívá v nízkých desetinách procenta alokace)
- **Smyslem jejich širšího využívání je rozšíření pozitivních zkušeností ze stávajícího a minulých období ve smyslu lepšího využívání kohezních finančních prostředků jako účinnější a udržitelnější alternativy k tradičnímu dotačnímu (grantovému) způsobu podpory**

DEFINICE A DESKRIPTCE NÁVRATNÝCH NÁSTROJŮ

- Pro příští programovací období 2014 – 2020 lze v souvislosti s návratnými finančními nástroji předpokládat:
  - větší flexibilitu pro členské státy i regiony EU s ohledem na cílové sektory a prováděcí struktury (za podmínky precizního definování oblastí podpory a přesvědčivé implementační struktury);
  - stabilní prováděcí rámec, založený na jasných a podrobně popsaných pravidlech, implementovaný na lokální potřeby a zkušenosti;
  - úzkou komplementární součinnost návratných finančních nástrojů s dalšími formami podpory, především dotacemi;
  - zajištění kompatibility s finančními nástroji stanovenými a využívanými na úrovni EU podle pravidel přímé podpory a řízení

DEFINICE A DESKRIPTCE NÁVRATNÝCH NÁSTROJŮ

- **V čem dojde ke změnám ?** (Hlava IV. články 32 – 40 návrhu nařízení):
- Návrtné finanční nástroje se budou vztahovat na **všechny fondy** Společného strategického rámce (dosud jen pro ERDF) podle jednotného souboru pravidel;
- Rozšíří se jejich **rozsah** (možnost využívat pro všechny tématické cíle a pro všechny fondy, lepší kombinace finančních nástrojů a ostatních forem podpory, hodnocení ex-ante – odůvodnění prostoru pro návratný nástroj);
- Otevřou se **nové možnosti** jejich využívání (nabídka možností a variant, z nichž lze vybrat flexibilně nejvhodnější řešení: nástroje zavedené na úrovni EU; nástroje zavedené na národní či regionální úrovni – existující či nově vytvořené nástroje, nebo standardizované nástroje; finanční nástroje výhradně v podobě půjček a záruk);
- Posílí se **flexibilita** spolufinancování a dalších finančních pobídek (vyčlenění samostatné prioritní osy, časově rozvržené příspěvky);
- Posílení **transparentnosti** pravidel finančního řízení (typy účtů, nakládání s kapitálovými výnosy);
- **Zjednodušení** výkaznictví

POPIS TRHU NÁVRATNÝCH NÁSTROJŮ A JEHO POTENCIÁLU

- Pro programovací období 2014 – 2020: realistický odhad 500 mld. Kč (velmi hrubý; v optimistickém případě snad i více; opakování nynější alokace reálně nemožné); nejpodstatnější zdroj fiskální expanze pro Českou republiku; vzácný zdroj: limit 2,5% národního HDP;
- Návrtné a revolvingové formy podpory s vyšší **efektivitou** (při snížení pobídkového nebo grantového efektu), s daleko větší **udržitelností**, zapojení **nových znalostí a kompetencí soukromých subjektů** a předpoklad **vyššího pákového efektu** (s možností zapojení národních veřejných i soukromých zdrojů) – **kvalitativní proměny trhu** (nejen „pouhé“ vyčerpání, ale důraz na skutečný dopad; úzká souvislost a propojenost s **novými prvky kohezní politiky** – integrovaný územní přístup, kondicionality, tématická koncentrace, vyšší akcent na vyhodnocení dosažených výsledků a jejich kvantifikaci;
- Zvláštní potřeba CZ: naše kohezní regiony se velmi blíží hraniční úrovni 75% průměru EU HDP na obyvatele (tři mezi 71% – 75%, zbývající čtyři 66% - 68% → návratné nástroje jsou vhodným prostředkem pro překonání výpadku toku fondů EU po roce 2020

POPIS TRHU NÁVRATNÝCH NÁSTROJŮ A JEHO POTENCIÁLU

- **Předpokládané oblasti podpory:**
  - Rozvoj měst a aglomerací, integrovaný rozvoj území, efektivní správa a instituce (pořízení nových nebo transformace stávajících městských služeb, rozvoj nemovitostí, regenerace brownfields apod.);
  - Zvýšení energetické účinnosti obytných a veřejných budov;
  - Podpora sociálního bydlení, boj s chudobou;
  - Řešení důsledků demografického vývoje a stárnutí obyvatelstva (zdravotně-sociální komplexní péče o seniory);
  - Podpora malého a středního podnikání, inovace;
  - Efektivní trh práce;
  - Mobilita, dostupnost sítě;
  - Ekologické projekty

nční alokace trhu: 50 – 60 mld. Kč + varianty přeshraničního charakteru

POPIS TRHU NÁVRATNÝCH NÁSTROJŮ A JEHO POTENCIÁLU

- **Hlavní předpokládaní aktéři:**
  - ministerstva, řídicí orgány;
  - operátor holdingového fondu;
  - operátoři finančních nástrojů;
  - statutární města a regiony; střední a menší města; podniky a podnikatelské svazy a společenství

PŘÍNOSY NÁVRATNÝCH NÁSTROJŮ OPROTI NENÁVRATNÝM GRANTŮM

- **Dlouhodobé recyklování finančních zdrojů, spojená s možností mobilizace finančních nástrojů a jejich alokace do perspektivních rozvojových oblastí jak v podnikatelském, tak veřejném sektoru;**
- **Transparentní a tržně-konformní způsob;**
- **Udržitelnost a návratnost;**
- **Flexibilita při navrhování program a jejich realizaci;**
- **Ulehčení národním rozpočtovým a fiskálním politikám**

IMPLEMENTAČNÍ ZÁLEŽITOSTI A VAZBY

- **Základní implementační linie:**

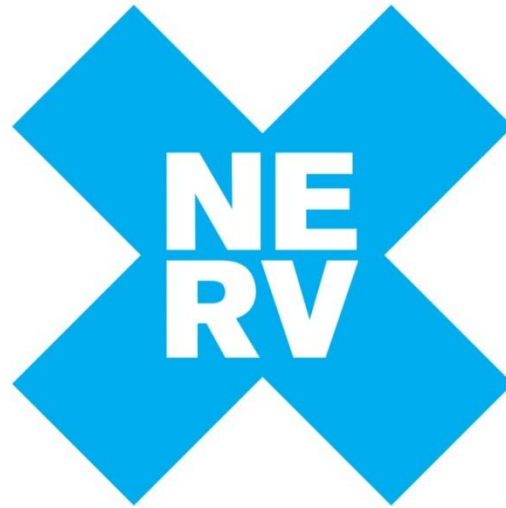
EU (kohezní politika) → Smlouva o partnerství → Operační program a jeho řídicí orgán → Holdingový fond (fondy; předmětem diskuse může být jejich počet) → Fondy regionálního, městského, inovačního atd. rozvoje → Jednotlivé projekty

z pohledu charakteristik fondů je klíčové udržení si npozice tržní neutrality (subjektů, nekazících tržní chování a naopak přispívajících nápravě tržních selhání)

IMPLEMENTAČNÍ ZÁLEŽITOSTI A VAZBY

- **Výchozí předpoklady:**

- primární potřeba provázání s kondicionalitami jako komplementárním nástrojem posílení udržitelnosti a efektivnosti kohezní politiky;
- eliminace těch typů projektů, které jsou schopné generovat pouze nepřímou socio-ekonomickou návratnost; přímá finanční návratnost je u nich nepravděpodobná, ba vyloučená;
- eliminace taktéž těch typů projektů, které jsou sice schopné přímou finanční návratnost generovat, jsou vysoce efektivní, udržitelné a perspektivně dlouhodobě ziskové, ale jsou schopny se bez závažnějších problémů zcela samofinancovat;
- aplikace obrátkových nástrojů, kondicionalit, tématické koncentrace, adekvátní míry spolufinancování a optimální implementační struktury a managementu implementace jsou vnímány jako paralelní, ale komplementární způsoby jak posílit udržitelnost a efektivnost kohezní politiky;
- otevření možností propojení grantů a návratných nástrojů k posílení synergií

DĚKUJI ZA POZORNOST

Za skupinu NERV – Rozpočtový rámec EU

Petr Zahradník,

garant pracovní skupiny

